

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت معلم تهران
گروه جغرافیا
پایان نامه کارشناسی ارشد

«مکان یابی فضای سبز شهری (بوستان شهری)»
با کاربرد GIS
«منطقه هفت شهرداری تهران»

استاد راهنما:

دکتر اسماعیل چاوشی

استاد مشاور:

دکتر اصغر نظریان

دانشجو:

زهرا حسینی زاده

اسفند ۱۳۸۶

۱۳۸۸ / ۵ / ۱۲
آرشیو اطلاعات مرکز ملی
ثبت مرکز

۱۲۶۵۲۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ:
شماره:
پوست:
واحد:

«صورت جلسه دفاع از پایان نامه»

بایاری خدای متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم زهرا حسین زاده دانشجوی رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، تحت عنوان «مکان یابی بهینه فضای فضایی سبز شهری با استفاده از GIS (مطالعه موردی منطقه ۷ تهران)» با حضور هیئت داوران در ساعت ۸/۳۰ صبح روز چهارشنبه ۸۶/۱۲/۸ در محل دانشگاه تربیت معلم تشکیل شد. پس از ایراد خطابه دانشجوی پاسخ گویی به سوال های حاضران، هیئت داوران بعد از بحث و بررسی و با توجه به کیفیت و کمیت تحقیق و نحوه ارائه کتبی و شفاهی «پایان نامه» نامبرده را با نمره نوزده و سه (۱۹/۲۵) و با درجه عالی پذیرفت.

استاد راهنما:

آقای دکتر چاوشی

استاد مشاور:

آقای دکتر نظریان

داور خارجی:

خانم دکتر سجادی

داور داخلی:

خانم دکتر تولایی

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیر گروه آموزشی جغرافیا

تهران: خیابان شهید مفتاح
نرسیده به انقلاب، پ ۴۹
کد پستی: ۱۴۹۱۱-۵۷۱۹
تلفن: ۳-۸۸۳۲۹۲۲
کرج: انتهای خیابان شهید
بهشتی، میدان دانشگاه
کد پستی: ۳۱۹۷۹-۳۷۵۵۱
تلفن: ۰۲۶۱-۴۵۷۹۶۰۰
No49, mofateh Ave.
Tarbiat Moallem
University
www.tmu.ac.ir

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

«الله نور السموات والارض» نور، ۳۵

خدائی که رهروان منزل عشقش با نیروی عشق او به اقلیم وجود قدم نهاده اند و تا به سر منزل غائی و روشنائی نهائی با همان نیرو، که آذرخشی از آن در حبیبش محمد (ص) همچو آئینه تجلی یافته و پرتوها بر ظلمات می افکند، به پیش می روند.

سلام بر رحیق مختوم و عصاره باده ی مشک سای یازده خم، منتقم خون حسین (ع) و تجلی چهارده نور در آن هنگام که برمی خیزد و می نشیند. «بقیت الله خیر لکم ان کنتم مومنین» هود، ۸۶

و سلام بر مرید لایقش، مریدی که خود مراد سلسله ای است.

«انا هدیناه السبیل اما شاکرا و اما کفورا» انسان، ۳

با احترام به استاد عبدالرسول مشکات او که ...

«کمشکوت فیها مصباح» نور، ۳۵

تقدیم به آنانی که با تلاش خود به سمت حکومت الهی جهانی و برترین دوران زندگی می شتابند.

تقدیر و قدردانی

تشکر از تمامی استادان و معلمانی که مرا علم مفید آموخته اند و بالاتر از آن استادان و معلمانی که مرا علم زندگی و به سمت هدف رفتن را آموخته اند، می آموزند و خواهند آموخت.

تشکر از استادان عزیز و بزرگوارم

استاد راهنما، جناب آقای دکتر اسماعیل چاوشی و استاد مشاور، جناب آقای دکتر اصغر نظریان که دلسوزانه همواره مشوقم بوده اند و با بیان نکات مهم در تحقیق راهنمایی ام نموده اند.

تشکر از خانواده ی عزیزم که دعای خیرشان بدرقه ی راهم است.

و اما تشکر از دوستان، که نعمت دوست را هرگز نتوان شکر گذاشت چرا که بالاترین دوست خداست.

خانم شکوفه نژاد علیرضائی در معاونت هماهنگی و برنامه ریزی شهرداری منطقه هفت که در جمع آوری داده های تحقیق صمیمانه یاریم نمودند.

خانم رباب ولی پور که حروفچینی پژوهش را بر عهده داشتند.

و دیگر دوستان عزیزم خانم ها لیلا سادات موسوی و مینا احدی در واحد تحصیلات تکمیلی و خانم ها رقیه نوروزی همکلاسی عزیزم، اعظم قربانی، زینب انجم شعاع، ماهرخ سردشتی که در انجام تحقیق یاریم نمودند.

و تشکر از سرکار خانم تائبی، سرکار خانم برجسته و باز دوست عزیزم لیلا سادات موسوی در تحصیلات تکمیلی که محبتشان را نمی توانم جبران کنم.

چکیده

در این پژوهش، مسئله کمبود سرانه فضای سبز شهری عمومی و عدم رعایت اصول مکانیابی در جایابی این کاربری در منطقه ۷ شهرداری تهران مورد بررسی قرار گرفته است. ابتدا مسئله پژوهش و تعاریف و اهمیت موضوع بیان شده است، سپس به مبانی نظری یعنی معیارهائی که بر مبنای آن می بایست میزان مورد لزوم فضای سبز عمومی در سلسله مراتب مکانی اندازه گیری شوند پرداخته شده است. این معیارها را با استفاده از ابزار سامانه اطلاعات مکانی (GIS) پردازش کرده و نتایج حاصل از بررسی و تطبیق استانداردها بر روی نقشه هائی ارائه شده است که در این خروجی ها مکانیابی بهینه فضاهای سبز عمومی در منطقه ۷ شهرداری تهران و نیز میزان مساحت مورد نیاز این کاربری بر مبنای اصول و معیارهای علمی پیشنهاد شده است.

کلید واژه ها: فضای سبز شهری عمومی (بوستان) - منطقه ۷ شهرداری تهران - سامانه اطلاعات

مکانی (GIS) - مکانیابی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
فصل اول: طرح پژوهش	
۴	۱-۱- بیان مسئله
۶	۲-۱- اهداف پژوهش
۷	۳-۱- فرضیه های پژوهش
۷	۴-۱- اهمیت پژوهش
۸	۵-۱- پیشینه پژوهش
۱۰	۶-۱- محل مورد مطالعه و جامعه آماری پژوهش
۱۰	۷-۱- روش انجام کار
۱۱	۸-۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها
۱۱	۹-۱- مشکلات انجام تحقیق
فصل دوم: مفاهیم، تعاریف و چهارچوب نظری	
۱۴	مقدمه
۱۴	۱-۲- تعاریف
۱۴	۱-۱-۲- فضای سبز شهری
۱۶	- انواع آن
۱۸	- انواع پارکها
۱۹	- تایخچه فضای سبز شهری (جهان، ایران، تهران)

- ۲۵ نقش ، اهمیت و عملکردهای گوناگون فضای سبز در شهر
- ۲۷ جایگاه این کاربری در برنامه ریزی کاربری اراضی شهری (جغرافیا و برنامه ریزی شهری)
- ۲۸ ۲-۱-۲- سامانه اطلاعات جغرافیائی (GIS)
- ۲۹ اهمیت و کاربرد GIS در جغرافیا و برنامه ریزی شهری
- ۲-۲- معیارها، روش ها و نظریه های برنامه ریزی کاربری فضای سبز شهری
- ۳۱ ۲-۲-۱- استانداردهای عمومی در برنامه ریزی و مکانیابی کاربری فضای سبز شهری
- ۳۱ سرانه
- ۳۳ استانداردهای محیطی
- ۳۴ معیارهای مکانی و فضائی
- ۳۶ معیارهای فرهنگی و اجتماعی و نیازهای روانی
- ۳۸ معیارهای حقوقی و ضوابط رسمی و اقتصادی
- ۳۹ ۲-۲-۲- معیارها و ضوابط مکانیابی بوستان ها (این پژوهش)
- ۳۹ سرانه
- ۴۰ سازگاری و حسن همجواری
- ۴۲ سلسله مراتب و ماتریس ظرفیت
- ۴۲ تراکم جمعیت و شعاع حوزه نفوذ
- ۴۳ شعاع دسترسی
- ۴۵ اراضی قابل تبدیل به کاربری فضای سبز

فصل سوم: شناخت منطقه مورد مطالعه

- ۴۷ مقدمه

- ۳-۱- خصوصیات طبیعی شهر تهران..... ۴۷
- ۳-۲- ویژگیهای کالبدی منطقه هفت شهرداری تهران..... ۵۴
- ۳-۳- وضعیت کاربری اراضی در منطقه هفت شهر تهران..... ۵۷
- ۳-۴- ویژگیهای جمعیتی منطقه هفت شهر تهران..... ۶۰
- ۳-۵- مطالعات اقتصادی - اجتماعی منطقه هفت شهرداری تهران..... ۶۷

فصل چهارم: شناخت کاربری فضای سبز منطقه (بوستان ها) و تجزیه و تحلیل آن

- مقدمه..... ۷۱
- ۴-۱- کاربری بوستان های منطقه هفت شهر تهران..... ۷۱
- نسبت بوستان ها و مکان آنها در نواحی منطقه..... ۷۱
- وضع بوستان ها به تفکیک محله های منطقه هفت..... ۸۱
- محله های شهری منطقه هفت در ساختار پیشنهادی..... ۸۳
- ۴-۲- تجزیه و تحلیل براساس معیارهای انتخاب شده..... ۹۳

فصل پنجم: آزمون فرضیات، نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۵-۱- آزمون فرضیات..... ۱۱۳
- ۵-۱-۱- آزمون فرضیه اول..... ۱۱۳
- ۵-۱-۲- آزمون فرضیه دوم..... ۱۱۳
- ۵-۲- پیشنهادات..... ۱۱۴
- ۵-۳- نتیجه گیری..... ۱۱۷
- منابع.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
	فصل دوم
۳۲	۱-۲- جدول سطوح سرانه فضای سبز در کشورهای مختلف
۳۲	۲-۲- جدول سطوح پیشنهادی سرانه فضای سبز در کشور
۴۰	۳-۲- سرانه پیشنهادی به تفکیک رده های گوناگون
۴۱	۴-۲- میزان سازگاری بوستان محله ای با کاربریهای عمده شهری
۴۲	۵-۲- مساحت بوستان های شهری محله ای با کاربریهای عمده شهری
۴۳	۶-۲- شعاع حوزه نفوذ بوستانها
۴۴	۷-۲- ضوابط دسترسی به بوستان همسایگی یا پارک کودک
۴۴	۸-۲- ضوابط دسترسی به بوستان محله
۴۴	۹-۲- ضوابط دسترسی به بوستان ناحیه
۴۴	۱۰-۲- ضوابط دسترسی به بوستان منطقه

فصل سوم

۵۷	۱-۳- جدول سطوح و درصد کاربریهای اصلی
۵۸	۲-۳- جدول کاربریهای مهم و شاخص در سطح منطقه
۶۱	۳-۳- میزان رشد جمعیت منطقه هفت از ۱۳۵۹ تا ۱۳۷۵
۶۲	۴-۳- مشخصات جمعیت منطقه با توجه به جنس، میانگین سنی و خانوار ساکن
۶۴	۵-۳- تراکم های ناخالص جمعیت منطقه
۶۸	۶-۳- درصد شاغلان در بخشهای عمده شغلی

فصل چهار

- ۷۲ ۴-۱-اسامی بوستان های منطقه هفت
- ۷۴ ۴-۲-نسبت فضای سبز با کارکرد اجتماعی در نواحی منطقه
- ۸۳ ۴-۳ تا ۴-۲۲-مشخصات محله های منطقه هفت
- ۹۳ ۴-۲۳-مقایسه سرانه فضای سبز در رده ناحیه ای و منطقه
- ۹۵ ۴-۲۴-سرانه و مساحت بوستان ها به تفکیک محله ها
- ۱۰۳ ۴-۲۵-کاربری های ناسازگار با بوستان های محله

فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۵۵	۳-۱-حدود و موقعیت منطقه هفت در شهر تهران
۵۶	۳-۲-نواحی و محله های منطقه
۵۹	۳-۴-کاربری های مهم و شاخص در منطقه
۶۶	۳-۵-تراکم نسبی جمعیت
۷۵	۴-۱-موقعیت بوستان های منطقه
۷۶	۴-۲-بوستان های ناحیه یک
۷۷	۴-۳-بوستان های ناحیه دو
۷۸	۴-۴-بوستان های ناحیه سه
۷۹	۴-۵-بوستان های ناحیه چهار

- ۶-۴- بوستان های ناحیه پنج ۸۰
- ۷-۴- سازگاری با کاربری نظامی ۹۷
- ۸-۴- سازگاری با حریم بزرگراه ۹۸
- ۹-۴- سازگاری با حریم شریانی درجه یک ۹۹
- ۱۰-۴- سازگاری با مراکز درمانی ۱۰۰
- ۱۱-۴- سازگاری با کاربریهای بزرگ ۱۰۱
- ۱۲-۴- سازگاری با بوستان های بزرگ ۱۰۲
- ۱۳-۴- سلسله مراتب بوستانها ۱۰۴
- ۱۴-۴- شعاع حوزه نفوذ ۱۰۶
- ۱۵-۴- شعاع دسترسی به بوستان ها ۱۰۸
- ۲-۱۶-۴- طبقه بندی مجدد دسترسی ۱۰۹
- ۱۷-۴- زمینهای بایر منطقه هفت ۱۱۱
- ۱-۱-۵- درجه مناسبت مکان پیشنهادی ۱۱۵
- ۲-۱-۵- نمایش درجه مناسبت بر روی نقشه کاربری ۱۱۶

فهرست عکس ها

- ۱-۲- نقش درختان بر دیواره های پلکان های تخت جمشید ۲۴

گسترش پدیده شهرنشینی و سرعت گرفتن آن بر شهرسازی علمی، اصولی و طبیعی و رشد بدون برنامه شهرها به دنبال افزایش جمعیت و مهاجرت در چند دهه اخیر باعث به وجود آمدن مشکلاتی در شهرهای جهان سوم و از جمله ایران شده است. مشکلاتی چون افزایش آلودگیهای زیست محیطی، توسعه غیرهدفمند و ناهنجار کالبدی، معضلات بهداشتی و روانی و..... که در کلانشهرهای جهان سوم و به ویژه پایتختها به دلیل مقعر و سنگین شدن یک کفه ترازو بیشتر به چشم می خورد. پایتخت ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. یکی دیگر از این مشکلات کمبود خدمات شهری و افت کیفیت آنها می باشد. فضای سبز شهری عمومی و نوع بوستان آن یکی از این خدمات است که به دلیل گسترش بی برنامه کالبدی شهرها و تبدیل کاربریها به کاربریهای اقتصادی سود آور، نادیده گرفته شده است.

از طرفی فضاهای سبز موجود نیز به دلیل افزایش آگاهی به لزوم استفاده از این کاربری و هجوم جمعیت مورد تخریب و استهلاک واقع می گردد. چنانچه در شبهای گرم تابستان حتی میدانهای سبز شهری نیز علی رغم وجود آلودگی هوا و صدا و نیز خطر تصادف کودکان با خودروهای در حال حرکت، از جمعیت مملو می شود. این وضعیت خود معیاری است برای تشخیص نیاز فزاینده جمعیت به فضاهای سبز و آزاد که باعث تخریب آنها نیز می گردد. (بهرام سلطانی، ۱۳۷۱: ۲۰۵)

طبق بررسی ها و مطالعات شهری، در کلانشهر تهران مسائل مزبور مشهودتر از سایر شهرهای ایران است. زیرا جمعیت زیاد و ساخت و سازهای بی رویه و مساحت کم از یک سو باعث کاهش سرانه فضای سبز شهری عمومی گشته است و از سوی دیگر استانداردهای توزیع عادلانه و مکانیابی مناسب و نیز معیارهای زیست محیطی در آنها به خوبی اجرا نشده است. تحقیق حاضر مسائل فوق الذکر را (سرانه فضای سبز شهری عمومی و ضوابط توزیع آن) به طور خاص بر روی بوستان های شهری -

که یکی از مهمترین انواع فضای سبز شهری است - در منطقه هفت شهرداری تهران و در مقیاس محله ای مورد ارزیابی قرار داده است . یعنی از بین عوامل و معیارهای متعدد فنی، زیست محیطی و مکانی ، حقوقی، اقتصادی، فرهنگی، و اجتماعی که با پشتوانه نسبتاً علمی در برنامه ریزی فضای سبز شهری پذیرفته شده اند ، عواملی چون سلسله مراتب، سرانه لازم، دسترسی آسان ، سازگاری کاربریها ، مالکیت و حوزه نفوذ با توجه و کاربرد داده هایی چون موقعیت و مساحت بوستانها ، جمعیت محله ها ، مسیرهای ارتباطی، کاربریهای قابل تبدیل و به کار گرفته شده اند . البته در درون پژوهش به علل انتخاب مقیاس محله ای ، معیارها و مراحل انجام کار پرداخته شده است . غیر از معیارها و یکسری اصول علمی ابزارهایی نیز در پیشبرد دقیق تر یک تحقیق لازمند، در اینجا نیز با کاربرد قابلیت‌های ابزار و سامانه اطلاعات مکانی - فضائی ، داده های شهری مورد نیاز پردازش شده اند که نتایج نهائی تجزیه و تحلیل با مدل overlay ، ارائه پیشنهاداتی در توزیع مکانی بوستانهای شهری در سطوح محله ها می باشد . که در مراحل انجام کار شرح داده می شود . هیچ تحقیقی کامل نمی باشد چون معیارها و ضوابط، همگی مطلق نیستند ، اما امید است که در عین نسبی بودن، این پژوهش نیز گامی هر چند ناچیز در افزودن بر کوه سرمایه علمی بشر و پیشبرد آن برای پله های بعدی بردارد.

فصل اول:

طرح پژوهش

- بیان مسئله
- اهداف پژوهش
- فرضیه های پژوهش
- اهمیت پژوهش
- پیشینه پژوهش
- محل مورد مطالعه و جامعه آماری پژوهش
- روش انجام کار
- روش تجزیه و تحلیل داده ها
- مشکلات انجام تحقیق

۱-۱- بیان مساله

امروزه پدیده شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه به سرعت گسترش می یابد چرا که عواملی چون بیکاری در روستاها، فاصله طبقاتی زیاد و تفاوت درآمد، تمرکز خدمات و امکانات در شهرهای بزرگ به ویژه پایتخت و ... باعث مهاجرت های گسترده به شهرهای بزرگ و به تبع آن رشد ضریب شهرنشینی می گردد. در ایران نیز مقایسه سرشماری های سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵ افزایش ضریب شهرنشینی و درصد جمعیت شهرنشین به کل جمعیت کشور را نشان می دهد. چنانکه در سال ۱۳۳۵ جمعیت شهرنشین ۳۱/۴٪ بود در حالی که این رقم در سال ۱۳۸۵ به بیش از ۶۸٪ رسیده است (سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵). این افزایش، سرعت رشد شهرنشینی بی برنامه و ناهماهنگ را بیشتر از سرعت برنامه ریزی برای شهرها به ارمغان می آورد که در نتیجه آن مشکلات و مسائل فراوان کالبدی - فضائی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... را در شهرها موجب می گردد. یکی از مشکلات اساسی کمبود سرانه زیرساختها و خدمات شهری و پائین بودن کیفیت آنها می باشد. فضای سبز شهری یکی از این خدمات و زیرساختهای مهم شهری است. از دیدگاه برنامه ریزی شهری قسمتی از سطوح زمین شهری که با پوشش گیاهی و درختان پوشیده شده و با اهداف مشخصی در داخل محیطهای شهری برنامه ریزی شده است و عملکردهای معینی برعهده آنهاست فضای سبز شهری نام دارند. در طبقه بندی کاربری فضای سبز نوع بوستان (پارک) آن جزء مهمترین قسمت این کاربری است. چرا که هم واجد بازدهی اجتماعی و هم واجد بازدهی

زیست محیطی می باشد. (سعید نیا، ۱۳۷۹: ۲۹)، (بهرام سلطانی، ۱۳۷۱: ۳۲)

با افزایش تراکم جمعیت در شهرها، افزایش آلودگیهای صوتی و هوا، آب و ...، افزایش ساعات کار، رواج شیوه آپارتمان نشینی و دوری از طبیعت، توجه به سلامت روانی و جسمانی شهروندان امری ضروری است. از آنجا که درختان و فضاهای سبز تأثیر مهمی در آب و هوای (میکروکلیمای) شهر و کلاً محیط زیست شهری دارند و مهمترین عامل ارتباط شهروندان با طبیعت هستند، می بایست جایگاه آنها و تخصیص قسمتی از اراضی

شهری به آنها براساس سرانه و استانداردهای پذیرفته شده در برنامه ریزی شهری جدی گرفته شود، تا از فواید این فضاها چون تولید اکسیژن، جذب دی اکسید کربن، کاهش بادهای طوفانزا، زیبایی چشم انداز، لطافت محیط و هوا، کاهش جزیره گرمائی، کاهش آلودگیهای محیط شهری و مهمتر از همه شادابی روحیه شهروندان در شهر بهره مند شد. (بهرام سلطانی، ۱۳۷۱: ۳۶).

برای رسیدن به این اهداف می بایست یکسری معیارها و اصول و ضوابط علمی همه جانبه در برنامه ریزی کاربری بوستان به کاربرده شود. یعنی از مکان یابی و تخصیص زمین مناسب به این کاربری گرفته تا مجهز کردن به وسایل و طراحی زیبا و هماهنگ آن، همگی باید منطبق بر معیارهای علمی برنامه ریزی کاربری اراضی شهری باشد. نمونه هائی از این معیارها چون سرانه و مساحت مورد نیاز و دسترسی آسان می باشد. سرانه مناسب و کافی و نیز توزیع عادلانه بوستان ها در سطح شهر باعث می شود که همه شهروندان از فواید کاربری فضای سبز بهره مند گردند و در نتیجه به نیازهای زیستی و روانی و رفاهی آنها که اهداف برنامه ریزی برای شهر است پاسخ داده شود. طبق برخی مطالعات و بررسی ها، علی رغم اهمیت یافتن روز افزون کاربری فضای سبز در شهرسازی مدرن و ضرورت توجه به این کاربری، توجه چندانی در کشور خصوصاً در شهر تهران به این موضوع نشده است. با توجه به عمومی بودن این کاربری و عدم سود آوری مستقیم آن از لحاظ اقتصادی، بیشتر مواقع زمینهای شهری به کاربریهای درآمدزا مثل تجاری تبدیل می شوند و زمینهای جا مانده در طرحها و کم ارزشتر بدون در نظر گرفتن استانداردها و ضوابط مکان یابی و برنامه ریزی به فضای سبز اختصاص می یابد. منطقه هفت شهرداری تهران یکی از مناطق شلوغ شهر تهران است که تقریباً در شمال هسته مرکزی و اولیه شهر واقع شده است. در این پژوهش کاربری بوستان های شهری منطقه هفت شهر تهران در سطح محله از نظر معیارهای سرانه و دستیابی آسان مورد ارزیابی قرار گرفته است. تا مشخص شود آیا بوستان های همسایگی و محله ای این منطقه از لحاظ سرانه و وسعت در حد مطلوبی هستند؟ و آیا تمام محله های منطقه با توجه به تراکم جمعیت خود به طور عادلانه به

بوستان دسترسی دارند؟ و آیا واقع شدن بوستان ها با توجه به معیارهائی چون سازگاری کاربریها، فاصله مطلوب و... می باشد؟

انتخاب واحد محله شهری از نظر سلسله مراتب کالبدی شهر هم به این دلیل است که امروزه در برنامه ریزی شهری پایدار سعی می گردد ظرفیتهای و امکانات در مقیاس کوچک مورد توجه قرار گیرد تا مشارکت شهروندان بیشتر گردد.

مثلاً برای حفظ و نگهداری بوستان ها، ارتباط بیشتر و... به ایجاد بوستان در اطراف آسمان خراش ها و مجتمعهای مسکونی بلند مرتبه و یا جاسازی بوستان در درون محله شهری بها داده می شود تا با دسترسی آسان از ترافیک اضافی نیز کاسته گردد.. تجزیه و تحلیل پژوهش نیز بر مبنای معیارهای پذیرفته شده در برنامه ریزی کاربری فضای سبز و با استفاده از سامانه اطلاعات مکانی¹ (GIS) و نرم افزار Arc GIS انجام شده است

۱-۲- اهداف پژوهش

هر تحقیقی اهدافی را دنبال می کند، این پژوهش نیز یک هدف اصلی و چهار هدف فرعی را شامل می شود که عبارتند از:

هدف اصلی: شناخت وضع موجود فضای سبز شهری عمومی (بوستان) منطقه هفت شهرداری تهران و توسعه و مکانیابی فضای سبز جدید.

و اهداف فرعی:

۱- تعیین نواحی برخوردار و غیر برخوردار از لحاظ سرانه و مساحت مورد نیاز

۲- تعیین مکانهای مناسب بر مبنای اصول مکانیابی برای ساخت بوستان های جدید در محله ها

۳- تعیین سرانه مورد نیاز با توجه به جمعیت کل منطقه و هر یک از محله ها به طور جداگانه

۴- حصول یافته‌هایی که بر مبنای آنها تصمیم‌گیری برای مجریان و مسئولین برنامه ریزی و ساخت و

طراحی فضای سبز، در زمینه مکانیابی فضای های سبز شهری جدید آسان تر گردد.

۳-۱- فرضیه های پژوهش

با توجه به سوالات مطرح شده در قسمت بیان مسئله، فرضیه های ذیل در نظر گرفته می شوند:

۱- به نظر می رسد توزیع مکانی فضای سبز شهری عمومی منطقه هفت تهران مطابق با شاخص ها و

استانداردهای مکانیابی نمی باشد.

۲- به نظر می رسد سرانه و میزان فضای سبز شهری عمومی منطقه نسبت به جمعیت آن پائین تر از سرانه

استاندارد است.

۴-۱- اهمیت پژوهش

اهمیت انجام این پژوهش از چند جنبه مد نظر قرار می گیرد. اولاً ضرورت حیاتی و انکار نکردنی

وجود فضا های سبز و باز شهری در شهرهای امروزی، که شیوه معیشت در آنها دوری انسان از طبیعت

را افزایش داده است، به منظور استفاده های زیست محیطی و طبیعی، روانی، اجتماعی و فرهنگی،

زیباسازی شهر و باعث شده است که امروزه در برنامه ریزی کاربری اراضی شهری با وضع اصول

و معیارهایی توجه جدی به این کاربری گردد. تجزیه و تحلیل و متون نوشته شده در ارتباط با فضای

سبز شهری افزایش یافته است. چنانچه اگر تخصیص یک قطعه زمین شهری به پارک خارج از اصول

علمی باشد، مثلاً همه شهروندان نتوانند به پارک دسترسی داشته باشند و یا پارک در مکان دور و

گنگی باشد که گذر ساکنان اطراف به آنجا نیفتد از معیارهای برنامه ریزی کاربری اراضی تبعیت

نکرده است و نمی تواند فواید و نیازهای ذکر شده را تحقق بخشد؛ از سوی دیگر قوانین و مواد

موجود در شهرسازی و حفاظت محیط زیست نه تنها به ایجاد و نگهداری فضای سبز جدید برای تامین

محیط زیستی پایدار در سکونتگاه های شهری تاکید می کند بلکه از بین بردن فضا های سبز موجود را نیز اجازه نمی دهد. نکته دیگر اینکه امروزه برنامه ریزی و مدیریت شهری پایدار به سمتی می رود که بتواند مشارکت شهروندان در امور شهری را فعال کند. بر این اساس واحد کالبدی محله با توجه به پیوندهای نزدیک اجتماعی در کانون توجه قرار می گیرد؛ مثلا در زمینه ایجاد بوستان ها در سطح محله می توان پیوندهای اجتماعی و آشنا را قوی تر کرد، روحیه مشارکت و فعالیت شهروندان را افزایش داد. همچنین از میزان هزینه نگهداری بوستان ها کاست. اکنون با توجه به موارد بالا اهمیت انجام این پژوهش درباره کاربری فضای سبز شهری و به طور ویژه نوع بوستان آن در سطح محله های منطقه هفت شهرداری تهران مشخص می گردد. همچنین دلایل انتخاب این منطقه به عنوان جامعه آماری پژوهش عبارتند از: ۱- منطقه از لحاظ جمعیت جزء مناطق شلوغ شهر تهران می باشد و در بین مناطق بیست و دو گانه تهران رتبه یازده را به ترتیب نزولی دارد که البته نسبت به مساحت منطقه تراکم نسبتا بالایی مخصوصا در شرق، جنوب شرقی و جنوب منطقه وجود دارد.

۲- بافت فیزیکی منطقه به گونه ای است که در قسمت جنوب شرقی، شرق و جنوب، قطعات کوچک به همراه مسیرهای ارتباطی تنگ بافت در هم تنیده و متراکمی را ایجاد کرده است. در نتیجه چنین فضای متراکمی مستعد آلودگی های زیست محیطی بیشتری است و احتیاج بیشتری به وجود فضاهای باز و سبز در این محدوده ها به چشم می خورد.

۱-۵- پیشینه پژوهش

با اینکه مدت زیادی از به کارگیری سامانه داده های جغرافیائی (GIS) در برنامه ریزی شهری نمیگذرد ولی اهمیت انکار نکردنی آن در مطالعات برای برنامه ریزی شهرها به وضوح آشکار شده است چنانچه امروزه با افزایش داده ها و نیاز به پردازش سریع آنها بدون به کارگیری پایگاههای داده ای در GIS، تصمیم گیری دقیق